

11931

Doğan BEKİN
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın T.C. Tarım ve Orman Bakanı Sn. İbrahim YUMAKLI tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını, Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96'ncı maddeleri gereğince saygılarımla talep ederim. 14.05.2024.

Doğan BEKİN
İstanbul Milletvekili

Türkiye'de yaş çay üreticilerine mazot desteği 86 TL/da, gübre desteği 21 TL/da olarak belirlenmiştir. Mazot desteği bir önceki yıla göre % 36,5 artmışken gübre desteğinde bir önceki yıla göre bir artış olmamıştır. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2024 yılı yaş çay alım fiyatının kilogram başına 17 lira, üreticilere verilen destekleme bedelinin ise 2 lira olarak belirlendiğini, böylece 2024 yılı yaş çay bedeli olarak üreticilerin eline kilogram başına 19 lira geçeceğini açıklamıştır.

2023 yılı verilerine göre Türkiye'de çay tarımı çoğunlukla küçük aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. Çay üreticilerinin yaklaşık % 74'ü 5 da altında alana sahipken sadece % 0,4'ü 20 da ve üzerinde alana sahiptir. Çay işleme sektöründe çeşitli büyüklükte 207 adet çay fabrikası bulunmakta olup, bunların 47'si ÇAYKUR'a, 160'ı ise özel sektöre aittir.

2023 yılında yaklaşık 1,3 milyon ton yaş çay yaprağı üretilmiştir. Üretim sırasıyla Rize (% 64,6), Trabzon (% 22,6), Artvin (% 10,5) ve Giresun (% 1,6) illerinde gerçekleştirilmiştir (TÜİK, 2023). ÇAYKUR, 10 Mayıs'ta başlayan ve 26 Ekim'de tamamlanan 2023 sezonunda 591 bin 530 ton 686 kilogram yaş çay alımı yapmıştır. Geri kalan 763 bin 200 ton

11931

ise özel sektör tarafından alınmıştır. Rakamlar ÇAYKUR'un üretilen çayın ancak % 40-45'ini satın aldığını göstermektedir.

Çay üreticileri sattıkları ürünün parasını kısa sürede aldıklarından dolayı yaş çayı, özel sektör üzerinden pazarlamaktadırlar. Bu durum geçmiş alım dönemleri dikkate alındığında özel sektör çay alım fiyatları, açıklanan fiyatın % 20-25 altında olacak şekilde gerçekleştiğini göstermektedir. Aslında 2024 yılı yaş çay fiyatının 15 TL civarında olması beklenmektedir.

Rize Ticaret Odası'nın hesaplamasına göre bugün 1 kilogram yaş çay maliyeti 16 lira 99 kuruş olarak açıklanmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından belirlenen 2024 yılı kilogram başına yaş çay bedeli ancak çayın maliyetini karşıladığı gibi açıklanan destekleme miktarındaki artış, tarihinde ilk kez açıklanan yıllık enflasyon oranının da (Nisan ayı itibariyle % 69,80) altında kalmıştır. Geçtiğimiz yıl çaya verilen fiyat ile 2,5 ekmek alınırken açıklanan bu fiyat ile 1,5 ekmek alınıyor. Böylece vatandaşın sofrasından 1 ekmek daha eksilmiştir.

Bu bağlamda;

- 1- Yaş çay üreticisinin 1 Kg çay toplamak için harcadığı üretim masrafları hesaplanmış mıdır? Hesaplanmış ise destekleme bedeli belirlenirken bu hesap dikkate alınmış mıdır?
- 2- Belirlenen destekleme miktarını yeterli buluyor musunuz? Destekleme miktarını tekrardan gözden geçirerek yeni bir destekleme miktarı belirlemeye yönelik çalışmanız var mıdır?
- 3-ÇAYKUR'un yaş alım piyasayı üzerindeki piyasayı dengeleme etkisi yeterli midir? Yeterli değil ise gerçek bir regülasyon sistemi kurulması düşünülüyor mu? Bu yönde bir çalışmanız var mıdır?